

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
2. Бенедик В. І. Щодо застосування обмежень спільної роботи близьких осіб до завідуючих структурними підрозділами закладів охорони здоров'я. *Вісник НГУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2017. Вип. 1.2. С. 171–174.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/322-08>.
4. Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. URL: <https://corruptinfo.nazk.gov.ua/reference/map>.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

Мельник Олександр Олександрович,
прокурор відділу Офісу Генерального
прокурора

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ СЛУЖБОВОГО ПІДРОБЛЕННЯ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КОРУПЦІЙНИХ І ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Відповідно до положень Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, затвердженої Законом України від 22.06.2022 № 2322-IX «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки» проблемами на рівні кримінальної відповідальності за корупцію є зокрема суперечність вітчизняних кримінально-правових норм міжнародним стандартам у цій сфері, низька оперативність та якість здійснення досудового розслідування корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень, низька загальна динаміка розгляду судами справ про корупційні та пов'язані з корупцією кримінальні правопорушення.

Динаміка досудового розслідування та судового розгляду корупційних та пов'язаних із корупцією кримінальних правопорушень залежить від складності кримінального провадження. Орієнтиром для визначення такої складності виступає п. 1 ч. 3 ст. 28 КПК України (зокрема кількість кримінальних правопорушень, щодо яких здійснюється провадження). Положеннями примітки до ст. 45 КК України службове підроблення не віднесено до корупційного або пов'язаного з корупцією, кримінального правопорушення, проте їх наявність у одному кримінальному провадженні впливає на складність кримінального провадження, і як наслідок на очікувані стратегічні результати проблем кримінальної відповідальності за корупцію.

Міжнародно-правовими актами питання відповідальності за діяння, які становлять склад службового підроблення віднесено до сфери регулювання національного законодавства (ст. 12 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003, ст. 14 Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 27.01.1999).

Відмежування службового підроблення від згаданих кримінальних правопорушень дає змогу своєчасно здійснити повну і точну кримінально-правову кваліфікацію діяння у відповідному кримінальному провадженні, що позитивно впливає як на розумність строків досудового розслідування і судового розгляду, так і на вирішення проблем антикорупційної стратегії.

Аналізуючи співвідношення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 358 КК України, від суміжних посягань, Н.О. Тимошенко досліджує дві групи питань: перша, – коли вчинено лише одне діяння – підроблення певного виду документів; друга – стосується кваліфікації ситуацій, коли саме підроблення являється лише підготовчим етапом в межах реалізації умислу на здійснення іншого злочину, а використання підробленого документу виступає способом вчинення цього злочину [3, с. 185].

Водночас, норма ч. 1 ст. 366 КК України, не виступає загальною або спеціальною кримінально-правовою нормою відносно безпосередньо корупційних складів кримінальних правопорушень. Так, у разі, якщо розкрадання майна шляхом зловживання службовим становищем вчиняється за допомогою службового підроблення, дії службової особи кваліфікуються за сукупністю ст. ст. 191 та 366 КК України [1, с. 541].

Аналогічного підходу слід дотримуватись і при кваліфікації кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем. Оскільки перелічені склади кримінальних правопорушень передбачають наявність спеціального суб'єкта – службової особи (у розумінні ч. ч. 3, 4 ст. 18 КК України), то вчинення підроблення офіційного документа таким суб'єктом кваліфікуватиметься за ст. 366 КК України, без конкуренції із складом кримінального правопорушення, передбаченим ч. ч. 1, 2 або 3 ст. 358 КК України. Використання службовою особою завідомо підробленого документа потребує самостійної кваліфікації за ч. 4 ст. 358 КК України. Тобто зазначені корупційні кримінальні правопорушення, які вчиняються способом службового підроблення, кваліфікуються за сукупністю кримінальних правопорушень – нормою, яка передбачає відповідальність за корупційне кримінальне правопорушення, та за відповідною частиною ст. 366 КК України. Кримінальні правопорушення, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 КК України також не охоплюють собою будь-які діяння, що є складом службового підроблення (вбачаються проблеми при кваліфікації сукупності службового підроблення та відповідної частини статей 210, 364, 364-1, 368, 368-3, 369-2 КК України, тоді як

решта кримінальних правопорушень вчиняються не суб'єктом службового підроблення).

Наведені кримінально-правові ситуації сукупності службового підроблення та корупційного кримінального правопорушення зумовлюють також необхідність вирішення питання щодо кваліфікованого складу службового підроблення (ч. 2 ст. 366 КК України) у випадку вчинення відповідного діяння наприклад «у великих розмірах» (ч. 4 ст. 191 КК України) або якщо таке діяння спричинило «тяжкі наслідки» (ч. 2 ст. 364 КК України). На практиці з даного приводу є усталеною позиція, згідно якої у разі, якщо службове підроблення вчиняється службовою особою, яка потім сама використовує підроблені нею офіційні документи як засіб для вчинення іншого злочину, коли суспільно-небезпечні наслідки настають після вчинення діяння, в якому службове підроблення було засобом його вчинення, інкримінувати спричинення таких наслідків водночас і як результат службового підроблення є неправильним, оскільки ці наслідки не перебувають у прямому причинному зв'язку зі службовим підробленням [4]. Обґрунтованість такої позиції видається очевидною, оскільки в протилежному випадку службове підроблення як засіб (спосіб, умова) вчинення іншого кримінального правопорушення, яке спричинило відповідні наслідки, покладатиме на особу тягар подвійної відповідальності не за діяння, а за наслідки.

Що стосується кримінального правопорушення, пов'язаного з корупцією, що передбачене ст. 366-2 КК України, то видається, що положення ст. 366 КК України виступають загальною кримінально-правовою нормою в даному випадку. Більш складного підходу потребує випадок, коли внесення до відповідної декларації недостовірної інформації не перевищує 500 прожиткових мінімумів для працездатних осіб. Окремі дослідники вважають, що даному випадку виникає конкуренція між ст. 366 КК України та ст. 172-б КУпАП, яка згідно з положеннями адміністративного законодавства вирішується на користь першого із зазначених деліктів [2, с. 109]. Водночас, більш обґрунтованою в даному випадку видається мотивація, наведена Верховним Судом у постанові від 15.02.2021 № 727/5768/18, який дійшов висновку, що наведення недостовірних даних у декларації про готовність об'єкта до експлуатації за наведених у вируку обставин свідчить про відсутність в діях особи складу службового підроблення і наявність складу адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 13 ст. 96 КУпАП [5]. Вважаємо, що віднесення винесення законодавцем у окрему правову норму КК України та КУпАП одного із діянь, передбачених ч. 1 ст. 366 КК України, із визначенням конкретного виду офіційного документа і криміналізацією в залежності від різниці розміру достовірних відомостей, не може зумовлювати необхідність кваліфікації дій особи за ст. 366 КК України у випадку, коли відповідний розмір не досягає межі кримінальної або й адміністративної відповідальності.

Таким чином, повна і правильна кваліфікація кримінальних правопорушень (зокрема службового підроблення) у кримінальному провадженні щодо корупційного кримінального правопорушення зумовлюватиме не лише досягнення поточних завдань кримінального провадження, але й сприятиме вирішенню проблем антикорупційної стратегії.

Список використаних джерел

1. Андрушко П.П., Гончаренко В.Г., Фесенко Є.В. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. Вид. 2-ге. Київ, 2008. 1428 с.

2. Міськів Д. М., Газдайка-Василишин І. Б. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації та за неподання декларації суб'єктом декларування: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 300 с.

3. Тімошенко Н.О. Кримінально-правова характеристика підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збуту та використання. Дис. ... канд. юрид. наук. Донецьк, 2009. 234 с.

4. Постанова Верховного Суду України від 17.10.2013 № 5-27кц13. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/35667382>.

5. Постанова Верховний Суд від 15.02.2021 № 727/5768/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95042465>.

Мірошник Микита Миколайович,
науковий співробітник наукового відділу супроводження виховання доброчесності та впровадження передового досвіду у сфері запобігання корупції наукового центру проблем виховання доброчесності та запобігання корупції у секторі безпеки та оборони Національного університету оборони України;

Ніщенко Вадим Ігорович,
старший науковий співробітник науково-дослідного відділу впровадження стандартів доброчесності наукового центру проблем виховання доброчесності та запобігання корупції у секторі безпеки та оборони Національного університету оборони України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КОРУПЦІЇ В ЗАКУПІВЛЯХ У СИСТЕМІ ЗСУ

На початку воєнного вторгнення оборонні закупівлі в Україні фактично опинилися поза будь-якими правилами, відповідальним за закупівлі дозволили не використовувати процедури визначені законом і не звітувати перед суспільством про результати. В перші місяці війни таке рішення було виправдане. Тоді важливо було діяти швидко та